

1247

Ի. Լ. ԵՆԻՆ

ԵԿՈՆՈՄԻԿԱՆ

ՅԵՎ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ
ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱՅԻ ԴԱՐԱՇՐՋԱՆՈՒՄ

Պ Ե Տ Հ Ր Ա Տ

ՔԱՂԱՔԱՆ ԴՐԱՎԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԱՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ • 1938

3K23

3-38

ՀԱՅԿԱՅԻՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՊՐԻՆՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՑԵՐԿՐՆԵՐԻ ՄԻԱՑԵՔ

03 NOV 2002 4 MAY 2005

3K23

5-38

այ.

Վ. Ի. ԼԵՆԻՆ

ԵԿՈՆՈՄԻԿԱՆ

ՅԵՎ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՊՐՈԼԵՏԱՐԻԱՏԻ
ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱՅԻ ԴԱՐԱՇՐՋԱՆՈՒՄ

Պ Ե Տ Հ Ր Ա Տ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿԶՈՒԹՅՈՒՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ • 1938

թյունները: Անցման այդ ժամանակաշրջանը չի կարող չլինել մեռնող կապիտալիզմի և ծնվող կոմունիզմի միջև կռիվի ժամանակաշրջան, կամ, այլ խոսքով՝ պարտված, բայց չոչնչացված կապիտալիզմի և ծնված, բայց դեռ բոլորովին թույլ կոմունիզմի միջև:

Վնչ միայն մարքսիստի համար, այլև յուրաքանչյուր կրթված մարդու համար, վոր այսպես թե այնպես ծանոթ է զարգացման թեորիային, ինքնըստինքյան պարզ պիտի լինի անհրաժեշտությունը մի ամբողջ պատմական դարաշրջանի, վոր հատկանշվում է անցման ժամանակաշրջանի այդ գծերով: Յեւ, սակայն, սոցիալիզմին անցնելու մասին յեղած այն բոլոր դատողությունները, վոր մենք լսում ենք մանր-բուրժուական դեմոկրատիայի ժամանակակից ներկայացուցիչներէց (իսկ այդպիսիք հանդիսանում են, հակառակ իրենց իբր թե սոցիալիստական պիտակին, II Խնտերնացիոնալի բոլոր ներկայացուցիչները, ներառյալ այնպիսի մարդկանց, ինչպես Մակդոնալդն ու Ժան Լոնգեն, Կառլեկին ու Ֆրիդրիխ Ադլերը), աչքի յեն ընկնում այդ ամենաակնհայտ ճշմարտության կատարյալ մոռացությամբ: Մանր-բուրժուական դեմոկրատներին հատուկ են՝ ատելություն դեպի դատակարգային պայքարը, յերազանք այն մասին, վորպեսզի յաւա գնան առանց նրան, ձգտումն հարթելու և հաշտեցնելու դասակարգային պայքարը, նրա սուր ծայրերը բթացնելու: Այդ պատճառով այդպիսի դեմոկրատները կամ հրաժարվում են վորևէ կերպ ընդունել կապիտալիզմից կոմունիզմին անցնելու մի ամբողջ պատմական շրջանը կամ իրենց խնդիրն են համարում այդ յերկու պայքարող ուժերի հաշտեցման պլաններ հորինելը, փոխանակ այն բանի, վոր այդ ուժերից մեկի պայքարը ղեկավարեն:

II

Առաջավոր յերկրների համեմատությամբ Ռուսաստանում պրոլետարիատի ղեկատուութեան անխուսափելիութեն պետք է տարբերվի միջանի առանձնահատկություններով,

մեր յերկրի շատ խոշոր հետամնացության և մանր-բուրժուականության հետևանքով: Բայց հիմնական ուժերը—և հասարակական տնտեսության հիմնական ձևերը—Ռուսաստանում նույնն են, ինչպես և վորևէ կապիտալիստական յերկրում, այնպես վոր այդ առանձնահատկությունները, համեմայն դեպս, չեն կարող շոշափել ամենագլխավորը:

Հասարակական տնտեսության այդ հիմնական ձևերն են՝ կապիտալիզմ, մանր ապրանքային արտադրություն, կոմունիզմ: Այդ հիմնական ուժերն են՝ բուրժուազիա, մանր բուրժուազիա (առանձնապես գյուղացիությունը), պրոլետարիատ:

Պրոլետարիատի ղեկատուութեան դարաշրջանում Ռուսաստանի եկոնոմիկան ինքնին ներկայացնում է—հսկայական պետության միասնական մասշտաբով—կոմունիստորեն միացած աշխատանքի պայքարի առաջին քայլերն ընդդեմ մանր ապրանքային արտադրության և պահպանված, ինչպես և նրա բազայի վրա վերածնվող կապիտալիզմի դեմ:

Ռուսաստանում աշխատանքը կոմունիստորեն միացած է այն չափով, վորչափով, նախ, արտադրության միջոցների մասնավոր սեփականությունը վերացված է, և վորչափով, յերկրորդ, պրոլետարական պետական իշխանությունը կազմակերպում է համազգային մասշտաբով խոշոր արտադրությունը պետական հողի վրա և պետական ձեռնարկություններում, բաշխում է աշխատող ուժերը տնտեսության զանազան ճյուղերի և ձեռնարկությունների միջև, բաշխում է աշխատավորների միջև մասսայական քանակությամբ պետությանը պատկանող սպառման արդյունքները:

Մենք խոսում ենք կոմունիզմի «առաջին քայլերի» մասին Ռուսաստանում (ինչպես ասում է այդ նաև մեր կուսակցական ծրագիրը, վոր ընդունված է 1919 թվի մարտին)¹, վորովհետև այդ բոլոր պայմաններն իրագործված

¹ 1919 թ. մարտին ՌԿ(բ)Մ VIII համագումարն ընդունեց կուսակցության ծրագիրը, վորի հիմքում դրված էր Լենինի նախագիծը:

են մեզ մոտ միայն մասամբ, կամ այլ խոսքերով՝ այդ պայմանների իրագործումը գտնվում է միայն սկզբնական ստադիայում: Միանգամից, մի հեղափոխական հարվածով, արված է այն, ինչ վոր առհասարակ կարելի չէ անել միանգամից, որինակ, պրոլետարիատի դիկտատուրայի հենց առաջին ուրը, 1917 թվի հոկտեմբերի 26-ին (1917 թվի նոյեմբերի 8-ին), վերացված է հողի մասնավոր սեփականությունը՝ առանց խոշոր սեփականատերերին հատուցանելու, եքսպրոպրիացիայի յեն յենթարկված հողի խոշոր սեփականատերերը: Միջանի ամսում եքսպրոպրիացիայի յեն յենթարկված, նույնպես առանց հատուցման, գրեթե բոլոր խոշոր կապիտալիստները, ֆաբրիկաների, գործարանների, ակցիոներական ձեռնարկությունների, բանկերի, յերկաթուղիների տերերը և այլն: Արդյունաբերությունն մեջ խոշոր արտադրություն պետական կազմակերպությունը, ֆաբրիկաների, գործարանների, յերկաթուղիների վրա «բանվորների վերահսկողությունից» «բանվորական կառավարման» անցնելը,—դա հիմնական ու ամենազუსտվոր գծերով արդեն իրագործված է, բայց հողագործության նկատմամբ դա նոր-նոր սկսված է («խորհրդային անասնությունները», խոշոր տնտեսությունները, վորոնց բանվորական պետությունը կազմակերպել է պետական հողի վրա): Նույն կերպով նոր-նոր սկսված է մանր հողագործ-ների ընկերությունների զանազան ձևերի կազմակերպումն իբրև անցում մանր ապրանքային հողագործությունից կոմունիստականին¹: Միևնույնը պետք է ասել մասնավոր առևտրի փոխարեն մթերքների բաշխման պետական կազմակերպության մասին, այսինքն հացի պետական մթերումն

1 խորհրդային Ռուսաստանում «խորհրդային տնտեսությունների» և «հողագործական» կոմունաների թիվը հասնում է մոտ 3,536-ի և 1,961-ի, «հողագործական արտերների» թիվը՝ 3,696-ի: Մեր հիշատակության Վիճակագրական վարչությունը ներկայումս բոլոր խորհրդային տնտեսությունների և կոմունաների ձեռք վիճակագրությունն է կատարում. հանրագումարները կառացվեն 1919 թվի նոյեմբերին Ծանոթագրություն կենթին:

ու առաքումը քաղաքները, արդյունաբերական մթերքները—գյուղը: Ներքևում մեջ կրեովեն այդ հարցի շուրջը յեղած վիճակագրական տվյալները:

Գյուղացիական տնտեսությունը շարունակում է մնալ մանր ապրանքային արտադրություն: Այստեղ մենք ունենք չափազանց լայն և շատ խորը, շատ հաստատուն արմատներ ունեցող կապիտալիզմի բաղա: Այդ բաղալի վրա կապիտալիզմը պահպանվում է և նորից վերածնվում ամենադաժան կովում կոմունիզմի դեմ: Այդ կովի ձևերն են՝ տոպրակավորությունը (мешочничество) և սպեկուլացիան, վորոնք ուղղված են հացի (ինչպես և այլ մթերքների) պետական մթերման դեմ,—առհասարակ մթերքների պետական բաշխման դեմ:

III

Այդ վերացական թեորիական դրությունները լուսաբանելու համար մեջ բերենք կոնկրետ տվյալներ:

Պարենժողկոմատի (Պարենավորման ժողովրդական կոմիտեի) տվյալներով Ռուսաստանում հացի պետական մթերումը 1917 թ. ոգոստոսի 1-ից մինչև 1918 թ. ոգոստոսի 1-ը տվել է մոտ 30 միլիոն փութ: Հետևյալ տարում—մոտ 110 միլիոն փութ: Մթերման հետագա կամպանիայի (1919—1920) առաջին յերեք ամսում թվերն, ըստ յերեթի թին, կհասնեն 45 միլիոն փթի՝ ընդդեմ 1918 թվի հենց նույն ամիսների (ոգոստոս—հոկտեմբեր) 37 միլ. փթի:

Այդ թվերը պարզապես խոսում են գործերի դանդաղ, բայց անշեղ լավացման մասին՝ կոմունիզմի հաղթության իմաստով կապիտալիզմի դեմ: Այդ լավացումը ձեռք է բերվում, չնայած աշխարհում չլաված դժվարություններին, վոր պատճառում է քաղաքացիական պատերազմը, վորը սուսական և արտասահմանյան կապիտալիստները կազմակերպում են, լարելով աշխարհի ամենահզոր պետությունների բոլոր ուժերը:

Ուստի և ինչքան ել վոր ստեն, ինչքան ել վոր զբը-

պարտեն բոլոր յերկրներն բուրժուաները և նրանց ուղղա-
 ին և քողարկված համհարդները (II Խնտերնացիոնալի «սո-
 ցիալիստները»), անտարակուսելի յե մնում այն, վոր,
 հիմնական տնտեսական պրոբլեմի տեսակետից, պրոլետա-
 րիատի դիկտատուրայի համար մեզ մոտ ապահովված և
 կոմունիզմի հաղթանակը կապիտալիզմի դեմ: Ամբողջ աշ-
 խարհի բուրժուազիան հենց այն պատճառով և կատաղում
 ու մոլեգնում բոլշևիզմի դեմ, կազմակերպում ռազմական
 արշավանքներ, դավադրություններ և այլն բոլշևիկներին
 դեմ, վոր նա գերազանցորեն հասկանում և հասարակական
 տնտեսության վերակառուցման մեջ մեր հաղթանակի ան-
 խուսափելիությունը, յեթե մեզ չճնշեն ռազմական ուժով:

Թե հատկապես ինչ չափով մենք արդեն հաղթել ենք
 կապիտալիզմին այն կարճ ժամանակամիջոցում, վոր տըր-
 ված եր մեզ, և աշխարհում չլսված այն դժվարությունների
 մեջ, վորոնց պահին հարկադրված եյինք աշխատելու, յերե-
 վում և հետևյալ հանրագումարային թվերից: Կենտրոնա-
 կան Վիճակագրական Վարչությունը հենց նոր մամուլի
 համար պատրաստել և հացի արտադրության և սպառման
 տվյալները վոչ թե ամբողջ Խորհրդային Ռուսաստանի, այլ
 նրա 26 նահանգների համար:

Այսպիսի հանրագումարներ ստացվեցին.

Խորհրդային Ռուսաստանի 26 նահանգ- ները	Բնակչու- թյունը (մի- լիոններով)	Հացի արտադր- ությունը (միլ. փետով)	Հաց են մատակա- րարել		Հացի ամբողջ ամա- կառվածքը (միլ. փետով)	Հացի արտադր- ությունը (միլ. փետով)
			Պարեն- ժողկո- մապ	Տոպրա- կավոր- ները		
			(Միլ. փետով)			
Արտադրող նահանգները	Բաղաքն. 4,4 Գյուղեր 28,6	— 625,4	20,9 —	20,6 —	41,5 481,8	9,5 16,9
Ապուղղ նահանգները	Բաղաքն. 5,9 Գյուղեր 13,8	— 114,0	20,0 12,1	20,0 27,8	40,0 151,4	6,8 11,0
Ընդամենը	(26 նահ.) 52,7	739,4	53,0	68,4	714,7	13,6

Յեւ 'այսպես' մոտավորապես հացի կեսը քաղաքներին
 տալիս և Պարենժողկոմատը, մյուս կեսը—տոպրակավորնե-
 րը: 1918 թվին քաղաքային բանվորների մանդի ճիշտ հե-
 տադոտումը տվել և հենց այդ համամասնությունը: Ըստ-
 վորում պետության մատակարարած հացի համար բանվորը
 վճարում և ինն անգամ ավելի պակաս, քան տոպրակավոր-
 ներին: Հացի սպեկուլյատիվ գինը ճան անգամ ավելի բարձր
 և պետական գնից: Այս և ասում բանվորական բյուջեների
 ճշգրիտ ուսումնասիրությունը:

IV

Մեջբերված տվյալները, յեթե լավ մտածենք նրանց
 մասին, տալիս են ճշգրիտ նյութ, վոր պատկերում և Ռու-
 սաստանի ժամանակակից եկոնոմիկայի բոլոր հիմնական
 գծերը:

Աշխատավորներն ազատագրված են դարավոր հարստա-
 հարողներից և շահագործողներից՝ կալվածատերերից ու կա-
 պիտալիստներից: Իսկական ազատության և իսկական հա-
 վասարության այդ առաջին թաց քայլը, մի քայլ վոր իր
 մեծությամբ, իր չափերով, իր արագությամբ աշխարհում
 չի տեսնված, հաշվի չի առնվում բուրժուազիայի կողմնա-
 կիցների կողմից (նույն թվում մանր-բուրժուական դեմո-
 կրատների), վորոնք խոսում են ազատության ու հավասարու-
 թյան մասին պառլամենտական բուրժուական դեմոկրատիայի
 իմաստով, խարդախորեն հայտարարելով այն՝ ընդհանրա-
 պես «դեմոկրատիա» կամ «զուտ» դեմոկրատիա (կառուցիկ):

Բայց աշխատավորները հաշվի չեն առնում հենց իրա-
 կան հավասարությունը, իրական ազատությունը (ազատու-
 թյուն կալվածատերերից ու կապիտալիստներից) և այդ
 պատճառով այնպես ամուր կանգնած են խորհրդային իշ-
 խանության կողմը:

Գյուղացիական յերկրում պրոլետարիատի դիկտատու-
 րայից առաջինը շահեցին, ամենից շատ շահեցին, միանգա-
 մից շահեցին առհասարակ գյուղացիները: Ռուսաստանում

գյուղացիին սովահար եր լինում կալվածատերերի ու կապի-տալիստների որով: Մեր պատմության յերկար դարերի ըն-թացքում գյուղացին դեռ յերբեք հնարավորություն չի ու-նեցել աշխատելու իրեն համար. նա սովահար եր մնում՝ հարյուրավոր միլիոն փութ հաց տալով կապիտալիստնե-րին, քաղաքներին և արտասահմանին: Պրոլետարիատի դիկ-տատուրայի որով առաջին անգամ գյուղացին աշխատեց իրեն համար և սնվեց ավելի լավ, քան քաղաքացին: Առաջին անգամ գյուղացին ազատություն տեսավ իրախանում, աղա-տություն՝ ուտելու իր հացը, ազատություն սովից: Հողի ըաժանման ժամանակ, ինչպես հայտնի յե, մագնիսալ հա-վաստրություն հաստատվեց, դեպքերի վիթխարի մեծամոտ-նության մեջ գյուղացիները բաժանում են հողն «ըստ ու-տողների»:

յերկրաբարձական անխնիկան, արմատապես փոխակերպե-
լու այն:

Յեկվ զարմանալի չէ, վոր խոտըով սոցիալիստները, դո՛ւ ծով մանր-բուրժուական դեմոկրատները (Մարտովներն ու Չերնովները, Կաուցկիները և Ընկ.) սոցիալիզմի այդ եյու-թյունը չեն հասկանում:

գյուղացուին անխնայութիւններն դարձնում ե (վնչ միշտ, բայց ամենաշատ դեպքերում) չարչի և սպեկուլանտ:

Վերևում մեր մեջբերած վիճակագրական տվյալները ակնառու կերպով ցույց են տալիս գյուղացի-աշխատավորի և գյուղացի-սպեկուլանտի միջև յեղած տարբերութիւնը: Ահա այն գյուղացին, վոր տվել ե 1918—1919 թ. թ. քաղաքների քաղցած բանվորներին 40 միլիոն փութ հաց կաշուն պետական գներով, պետական որդանների ձեռքը, չնայած այդ որդանների բոլոր պակասութիւններին, վորոնց մասին շատ լավ գիտակցում եր բանվորական կառավարութիւնը, բայց վորոնք հնարավոր չեր վերացնել սոցիալիզմին անցնելու առաջին շրջանում,—ահա այդ գյուղացին գյուղացի-աշխատավոր ե, սոցիալիստ-բանվորի լիակատար իրավատեր-ընկերը, նրա ամենահոգալի դաշնակիցը, հարազատ յեղբայրը կապիտալի լծի դեմ մղւող պայքարում: Իսկ ահա այն գյուղացին, վոր գաղտնաբար ծախել ե 40 միլիոն փութ հաց տասն անգամ ավելի բարձր գնով, քան պետականը, ոգտագործելով քաղաքային բանվորի կարիքն ու քաղցը, խաբելով պետութիւնը, ուժեղացնելով և ծնելով ամենուրեք խաբեյութիւն, կողոպուտ, սրիկայական խարդախութիւններ,—ահա այդ գյուղացին սպեկուլանտի, կապիտալիստի դաշնակիցը, բանվորի դասակարգային թշնամին ե, շահագործող ե: Վարդինտե ունենալ հացի ավելցուկ, վոր հավաքւած ե համապետական հողից, ոժանդակութեամբ այն գործիքների, վորոնց ստեղծման համար այսպէս թե այնպէս գործադրւած ե վնչ միայն գյուղացու, այլև բանվորի աշխատանքը և այլն, ունենալ հացի ավելցուկ և նրանով սպեկուլացիա անել—նշանակում ե քաղցած բանվորի շահագործողը լինել:

Իռք ազատութեան, հաւասարութեան, դեմոկրատիայի խախտողներ եք,—ամեն կողմից գոռում են մեզ վրա, ցույց տալով մեր սահմանադրութեան մեջ բանվորի և գյուղացու անհավասարութիւնը, սահմանադրի ցրումը, հացի ավելցուկի բռնի գրավումը և այլն: Մենք պատասխանում ենք. աշխարհում չի յեղել մի պետութիւն, վորն այնքան շատ

քան արած լինելը այն փաստական անհավասարութիւնը, այն փաստական անազատութիւնը վերացնելու համար, վորոնցից դարերով տանջվել ե աշխատավոր գյուղացին: Բայց գյուղացի սպեկուլանտի հետ մենք հաւասարութիւն յերեք չենք ընդունի, ինչպէս վոր չենք ընդունի շահագործողի և շահագործվողի, կուշտի և քաղցածի «հաւասարութիւնը», առաջին «ազատութիւնը»՝ յերկրորդին կողոպտելու: Իսկ այն կրթւած մարդկանց հետ, վորոնք չեն ուզում հասկանալ այդ տարբերութիւնը, մենք կվարվենք ինչպէս սպիտակ-զվարդիականների հետ, թեկուզ և այդ մարդիկ կոչվեն դեմոկրատներ, սոցիալիստներ, ինտերնացիոնալիստներ, Կուլցկիներ, Չերնովներ, Մարտովներ:

V

Սոցիալիզմը դասակարգերի վոչնչացումն ե: Պրոլետարիատի դիկտատուրան այդ վոչնչացման համար արել ե այն ամենը, ինչ կարողացել ե: Բայց միանգամից դասակարգերը վոչնչացնել չի կարելի:

Յեկ դասակարգերը մեացին ու կմնան պրոլետարիատի դիկտատուրայի դարաշրջանի ընթացքում: Դիկտատուրան հարկավոր չի լինի, յերբ դասակարգերը չքանան: Նրանք չեն չքանա առանց պրոլետարիատի դիկտատուրայի:

Դասակարգերը մնացին, բայց յուրաքանչյուր կերպարանափոխվեց պրոլետարիատի դիկտատուրայի դարաշրջանում. փոխվեց նաև նրանց փոխհարաբերութիւնը: Դասակարգային պայքարը չի չքանում պրոլետարիատի դիկտատուրայի որով, այլ ընդունում ե միայն այլ ձևեր:

Պրոլետարիատը կապիտալիզմի որով հարստահարւած դասակարգ եր, մի դասակարգ, վոր զրկված եր արտադրութեան միջոցների ամեն տեսակ սեփականութիւնից, մի դասակարգ, վոր մեն-մենակ եր հակադրւած բուրժուազիային անմիջականորեն և ամբողջովին, ուստի և միայն նա յեր ընդունակ մինչև վերջը հեղափոխական լինելու: Պրոլետարիատը՝ բուրժուազիային տապալելով և քաղաքական

իշխանութիւնն նվաճելով՝ դարձաւ ՏԻՐԱԿԵՏՈՂ դասակարգ-
նա պահում եւ իր ձեռքին պետական իշխանութիւնը,
բայց տնորինում եւ արդեն հանրայնացած արտադրութեան
միջոցները, նա ղեկավարում եւ տատանվող միջին տարե-
րին ու դասակարգերին, նա ձնշում եւ շահագործողները դի-
մադրութեան աճող յեռանդը: Այդ բոլորը—դասակարգային
պայքարի ճանաչելի խնդիրներ են, վոր պրոլետարիատն առաջ
չեր դնում եւ չեր կարող դնել:

Շահագործողների, կալվածատերերի եւ կապիտալիստ-
ների դասակարգը չչքացավ եւ չի կարող միանգամից չքա-
նալ պրոլետարիատի դիկտատուրայի որով: Շահագործող-
ները ջարդված, բայց վոչնչացված չեն: Նրանք ունեն մի-
ջադգային բազա, միջադգային կապիտալ, վորի մի բաժան-
մունքն են նրանք հանդիսանում: Նրանց մոտ մնացել են
մասամբ արտադրութեան վորոշ միջոցներ, մնացել եւ գրամ,
մնացել են խոշոր հասարակական կապեր: Նրանց դիմադրու-
թեան յեռանդն աճել եւ հարցուրավոր եւ հաղարավոր անգամ
հենց նրանց պարտութեան հետեանքով: Պետական, ռազմա-
կան, տնտեսական կառավարման «արվեստը» նրանց տալիս եւ
շատ ու շատ մեծ գերակշռութիւն, այնպես վոր նրանց նշանա-
կութիւնն անհամեմատ ավելի մեծ եւ, քան նրանց բաժինը
բնակչութեան ընդհանուր թվի մեջ: Տապալված շահագոր-
ծողների դասակարգային պայքարն անչափ ավելի կատա-
ղի յե դարձել ընդդէմ շահագործվողների հաղթական ավան-
գարդի, այսինքն ընդդէմ պրոլետարիատի: Յեւ դա այլ
կերպ լինել չի կարող, յեթե հեղափոխութեան մասին ենք
խոսում, յեթե չենք նենգափոխում այդ գաղափարը (ինչ-
պես անում են II Խնտերնացիոնալի բոլոր հերոսները) ու-
ֆորմիստական իլլյուզիաներով:

Վերջապես, գյուղացիութիւնը, ինչպես եւ առհասարակ
ամեն մի մանր բուրժուազիա, պրոլետարիատի դիկտատու-
րայի որով ևս գրավում եւ միջին, միջնաշերտային դրու-
թիւն. մի կողմից՝ դա—աշխատավորների բավական նշա-
նակալից (իսկ հետամնաց Ռուսաստանում՝ ահագին) մաս-
սա յե, վոր միավորվում եւ աշխատավորների ընդհանուր

շահով՝ ազատագրվելու կալվածատերից եւ կապիտալիստից-
մյուս կողմից՝ դրանք կղղիացած մանր տնտեսատերեր են,
սեփականատերեր ու առևտրականներ: Այդպիսի տնտեսա-
կան դրութիւնն անխուսափելիորեն առաջ եւ բերում տա-
տանումներ պրոլետարիատի ու բուրժուազիայի միջև: Իսկ
այս վերջինների միջև յեղած պայքարի սրման միջոցին բո-
լոր հասարակական հարաբերութիւնների անհավատալի-
որեն խիստ բեկման պահին, այն պայմաններում, յերբ հենց
գյուղացիների եւ ընդհանրապես մանր բուրժուաների կող-
մից նկատվում եւ ամենամեծ սովորութիւն դեպի հինը,
ռուսինան, անփոփոխելին, բնական եւ, վոր մենք անխու-
սափելիորեն պիտի նկատենք նրանց մեջ անցումն մի կող-
մից դեպի մյուսը, տատանումներ, շրջադարձեր, անվստա-
հութիւն եւ այլն:

Այդ դասակարգի—կամ այդ հասարակական տարրերի—
նկատմամբ պրոլետարիատի խնդիրը կայանում եւ ղեկավա-
րութեան մեջ, պայքարի մեջ՝ նրա վրա ազդեցութիւն ձեռք
բերելու համար: Իր հետեից տանել տատանվողներին, ան-
կայուններին,—անա թե ինչ պետք եւ անի պրոլետարիատը:
Յեթե մենք իրար զուգադրենք բոլոր հիմնական ուժե-
րը կամ դասակարգերը եւ պրոլետարիատի դիկտատուրայի
միջոցով նրանց կերպարանափոխված փոխհարաբերութիւ-
նը, մենք կտեսնենք, թե վորպիսի անհուն թեորիական
անմոտութիւն, վորպիսի բթամոտութիւն եւ հանդիսանում
այն առորչա մանր-բուրժուական պատկերացումը, վոր
մենք տեսնում ենք II Խնտերնացիոնալի բոլոր ներկայա-
ցուցիչների մոտ՝ սոցիալիզմին ընդհանրապես «դեմոկրա-
տիայի միջոցով» անցնելու մասին: Բուրժուազիայից ժառան-
գած մի նախապաշարմունք՝ «դեմոկրատիայի» անպայման
ապագասակարգային բովանդակութեան վերաբերմամբ—
անա այդ սխալի հիմքը: Իսկ իրոք դեմոկրատիան ևս պրո-
լետարիատի դիկտատուրայի որով անցնում եւ մի բոլոր-
վին նոր փուլ, եւ դասակարգային կռիւլը բարձրանում եւ
ավելի բարձր աստիճանի, յենթարկելով իրեն ամեն ինչ եւ
ամեն տեսակի ձեւերը:

Ազատութեան, հաւասարութեան, դեմոկրատիայի մասին ընդհանուր ֆրազներն իրապէս հաւասարազոր են այն հասկացողութեանները կուրորեն կրկնելուն, վորոնք հանդիսանում են ապրանքային արտադրութեան հարաբերութեաններէ արտանկալը: Այդ ընդհանուր ֆրազներէ միջոցով վճռել պրոլետարիատի դիկտատուրայի կոնկրետ խնդիրները—նշանակում է ամբողջ գծով անցնել բուրժուազիայի թեորիական, սկզբունքային դիրքին: Պրոլետարիատի տեսակետից հարցը դրվում է միայն այսպէս. ազատութեան վճիռ դասակարգի ճնշումից, վճիռ դասակարգի հաւասարում վորի հետ, դեմոկրատիա մասնավոր սեփականութեան հողի վրա, թե՞ մասնավոր սեփականութեան վերացման համար մղվող պայքարի բաղայի վրա և այլն:

«Անտի-Պյուրիսզում» ենդելսը վաղուց պարզաբանել և, թե հաւասարութեան հասկացողութեանը՝ ապրանքային արտադրութեան հարաբերութեանների արտանկալը լինելով, դառնում է նախապաշարմունք, յետեւ չհասկանանք հաւասարութեանը դասակարգի վաշտացման խմտտով: Հաւասարութեան բուրժուական-դեմոկրատական և սոցիալիստական հասկացողութեան տարբերութեան այդ այբբենական ճշմարտութեանը շարունակ մոռանում են: Իսկ յետեւ ճմուռնալ այդ, ապա ակներև է դառնում, վոր պրոլետարիատը բուրժուազիային տապալելով՝ դրանով իսկ ամենավճռական քայլ է անում դասակարգերը վոշնչացնելու համար, և վոր այդ բանն ավարտելու համար պրոլետարիատը պետք է շարունակի իր դասակարգային պայքարը, ոգտագործելով պետական իշխանութեան ապարատը և գործադրելով տապալված բուրժուազիայի նկատմամբ և տատանվող մանր բուրժուազիայի վերաբերմամբ պայքարի, ազդեցութեան, ներգործութեան տարբեր միջոցներ:

ԽժՀ ազգ. Ո. Հավանճիսյան
Սրբազրիչ Հ. Մանվելյան
Գոնարու սրբազրիչ Լ. Արսլյան
Գլավկիտի լիազոր № 3318, հրատ. № 594
Պատվեր № 126, տիրած 10.000
Հանձնվել է արտադրության 31/VII 1938 թ.
Ստորագրվել է տպագրելու 22 VIII 1938 թ.
Գինը 25 կ.

Պետհրատ—Քաղաքական գրականության հրատարակչության
տպարան, Յերեան, Ալավերդյան № 65

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0178304

528

ԳԻՆԸ 25 Կ.

В. И. ЛЕНИН
ЭКОНОМИКА И ПОЛИТИКА
В ЭПОХУ ДИКТАТУРЫ
ПРОЛЕТАРИАТА

Армгиз—Издательство наст. литературы
Ереван, 1938